

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

La Secció s'ha reunit, com és habitual en tots els cursos, en sessions ordinàries de treball, les quals han tingut lloc els dies 10 de setembre, 8 d'octubre, 12 de novembre i 17 de desembre de 1997, i 21 de gener, 11 de febrer, 25 de març, 29 d'abril, 6 de maig i 10 de juny de 1998.

A més de les activitats de tràmit, d'execució i de revisió d'acords, de seguiment del pressupost, de preparació de publicacions, etc., la Secció ha emès els informes que detallem a continuació.

Informes

La Secció ha emès vint-i-quatre informes preceptius sobre els expedients de declaració com a bé cultural d'interès nacional (BCIN), sol·licitats a l'IEC per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Informes d'expedients en la categoria de monument històric

Casa natal de Rafael Casanova, església de Sant Blai del Fonoll, els Hostalets d'en Bas, masia de can Manent, monestir de Santa Maria de Lillet i Seu Nova de Lleida.

Informes d'expedients en la categoria de conjunt històric

Besalú, cases Cerdà de Barcelona, Santa Pau.

Informe d'expedient en la categoria de jardí històric

Parc de la Devesa de Girona.

Informes d'expedients sobre delimitació de l'entorn de protecció

Amfiteatre romà de Tarragona, Besalú, casa natal de Rafael Casanova, cases Cerdà de Barcelona, castell de la Sala de Comalats, conjunt històric de Llúvia, església de Sant Andreu de València d'Àneu, els Hostalets d'en Bas, monestir de Santa Maria de Lillet, parc de la Devesa de Girona, plaça Major de Banyoles, Santa Pau i Seu Nova de Lleida.

Informe d'expedient en la categoria de zona arqueològica

Villa romana de can Terrés.

La Secció ha dictaminat també sobre vuit escuts heràldics i vint-i-dues banderes després d'haver estudiat els expedients presentats a l'IEC per la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya.

Escuts heràldics municipals dictaminats

Bellguarda, Forallac, Montoliu de Segarra, Navàs, Puigdàlber, la Torre de Claramunt, Torredembarra, Vilagrassa i Vilalba dels Arcs.

Banderes municipals dictaminades

Aiguafreda, Avinyó, Badia del Vallès, les Borges del Camp, Castellfollit de la Roca, Gimenells i el Pla de la Font, Ginestar, la Llagosta, Llorenç del Penedès, Maçanet de Cabrenys, Malla, Mieres, Monistrol de Calders, Navès, Palau-sator, Puiggròs, Sant Aniol de Finestres, Sant Hipòlit de Voltregà, Sant Llorenç de Morunys, Seva, el Soleràs, Tàrrega, Vallmoll i Verges.

El senyor Josep Guitart féu un informe sobre el poblat ibèric de puig Castellar, del terme de Santa Coloma de Gramenet, terreny donat a l'IEC per Ferran de Sagarra. Les excavacions que s'hi han de portar a terme s'han confiat al senyor Joan Sanmartí, professor de la Universitat de Barcelona, i el senyor Guitart en farà el seguiment.

La Secció estudià els textos elaborats pels senyors Josep M. Terricabras i Isidre Molas que serviren com a document de base per al debat del Ple del 18 de maig sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius* i en passà unes reflexions escrites a la Secretaria General de l'Institut.

Treballs conjunts amb altres seccions

Alguns membres de la Secció han intervingut en la revisió de propostes de termes referents a matèries que són competència de la Secció Històrico-Arqueològica per al *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC, que van revisant les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica.

Comissions

El senyor Josep Guitart forma part de la Comissió d'Investigació de l'Institut.

La senyora Eulàlia Duran i els senyors Albert Hauf i Antoni Pladevall formen part de la Comissió per a redactar el projecte Corpus Scriptorum Cathalauniae, a més del senyor Manuel Mundó com a president de la Secció.

La senyora Núria de Dalmasas i els senyors Xavier Barral, Francesc Fontbona, Josep Guitart, Manuel Mundó i Antoni Pladevall estudiaren l'avantprojecte de remodelació de la Casa de Convalescència. L'estudi es basà en dos aspectes: la qüestió històrica de l'edifici i la filosofia de la funcionalitat de l'Institut. D'aquest estudi en sorgí una proposta d'acord que fou presentada al Consell Permanent.

Les senyores Maria Teresa Ferrer i Eulàlia Duran i els senyors Albert Balcells, Xavier Barral, Josep Guitart i Manuel Mundó com a Comissió de la Secció coordinaren els nous projectes de la Secció per a lliurar-los després a la Comissió d'Investigació de l'IEC.

El senyor Manuel Mundó forma part de la Comissió de Lexicografia com a representant de la Secció.

Els senyors Pere de Palol i Josep Guitart, juntament amb els senyors Manuel Mundó, Antoni Pladevall i Manuel Riu, visitaren els descobriments arqueològics de Cabrera de Mar per donar suport a la realització de les excavacions, atès que es vol edificar en una zona on s'han trobat forns del segle I dC i termes romanes de finals del segle II aC, les més antigues trobades fins ara a la Península.

Actes acadèmics

En les sessions ordinàries de la Secció s'han portat a terme les comunicacions científiques següents: «Els magistrats de Roma», pel professor Géza Alföldy; «Sobre la suposada itinerància dels artistes del romànic català», pel senyor Xavier Barral; «Postguerra i justícia franquista», per la senyora Concepció Mir; «Entorn del volum XXVI de *Catalunya Romànica*», pel senyor Antoni Pladevall; «Les excavacions de Cabrera de Mar», pel senyor Josep Guitart, i «Les nostres relacions amb el Comitè Espanyol de Ciències Històriques», per la senyora Eulàlia Duran.

El 25 de setembre es presentà al cor de la catedral de Barcelona, amb la presència del cardenal arquebisbe de Barcelona, senyor Ricard Maria Carles, *Els vitralls de la catedral de Barcelona i del monestir de Pedralbes*, quart volum per a Catalunya del programa Corpus Vitrearum Medii Aevi, de la Unió Acadèmica Internacional, dirigit per Joan Ainaud i de Lasarte (†) i Manuel Mundó. L'acte fou presidit pels senyors Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i Joan Guiteras, degà president del capítol catedral. Hi intervingueren Manuel Mundó, membre de l'IEC, i Josep M. Martí i Bonet, canonge arxiver capítular.

El senyor Josep M. Font i Rius va formar part, en nom de l'IEC, del patronat d'honor del col·loqui del vuitè centenari de la Carta de Perpinyà, *La ciutat i els poders*, que tingué lloc del 23 al 25 d'octubre al Palau de Congressos de Perpinyà. Fou organitzat per l'Institut Català de Recherche en Sciences Sociales i la vila de Perpinyà, amb la cooperació de la Universitat de Perpinyà i de la Regió Llenguadoc-Rosselló.

El 4 de novembre tingué lloc la conferència «Passat, present i futur dels estudis de literatura catalana», a càrrec del senyor Joaquim Molas, dins del cicle de conferències organitzat per les societats filials amb el títol comú de *Ciència i cultura al llindar del segle XXI*.

Juntament amb la Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH), la Secció participà en l'organització del vintè aniversari del Congrés de Cultura Catalana. L'àrea d'història va exposar les conclusions i en va fer la síntesi. Sota la direcció del principal organitzador de l'acte científic, senyor Gaspar Feliu, president de la SCEH, les ponències foren presentades per èpoques i foren exposades, entre altres, pels membres de la Secció senyors Josep Guitart i Manuel Riu. El senyor Francesc Fontbona també hi col·laborà aportant informació sobre aspectes temàtics per a la disciplina d'art. La síntesi final fou proposada pel senyor Antoni Riera i, després d'una taula rodona animada per diverses intervencions, el president de la Secció, senyor Manuel Mundó, féu una conclusió. L'acte se celebrà el 23 de novembre al Centre Cívic Les Planes de Sant Joan Despí. L'acte final es féu el 14 de desembre al Palau de Congressos.

El dia 1 de desembre, amb motiu de l'acte commemoratiu del 600è aniversari del naixement d'Ausiàs March, l'Institut presentà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC l'obra *Ausiàs March: Obra completa*, edició de Robert Archer, d'Editorial Barcanova. El senyor Albert Hauf hi participà amb la conferència *Ausiàs March: la veu del silenci*.

El dia 3 de febrer es presentà a la Sala Pi i Sunyer de l'IEC l'obra de Flocel Sabaté *El territori de la Catalunya medieval: Percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana*. Hi intervingueren la senyora Maria Teresa Ferrer i els senyors Manuel Mundó i Antoni Riera.

Del 14 al 18 de maig tingué lloc a Cracòvia el XIX Congrés Internacional del Corpus Vitrearum Medii Aevi. Els senyors Manuel Mundó i Xavier Barral hi participaren amb la conferència *État actuel d'avancement du CVMA, Catalogne (vol. IV et V)*.

En el marc dels actes celebrats a la Residència d'Estudiants de Madrid amb motiu de l'exposició «El Institut d'Estudis Catalans, 90 años (1907-1997)», el dia 27 de maig el senyor Marc Mayer participà en la taula rodona que tractà del tema *Ciencia y humanidades en Cataluña*.

El dia 18 de juny es presentà el llibre *Obra completa* de Prat de la Riba a la sala de l'Institut que porta el mateix nom. L'acte comptà amb l'assistència del president de la Generalitat de Catalunya, senyor Jordi Pujol, que presidí la taula juntament amb el president de l'IEC, senyor Manuel Castellet; del senyor Albert Balcells, curador de l'obra, i del senyor Isidre Molas, que presentà el llibre.

Del 21 al 27 de juny els senyors Manuel Mundó i Josep Guitart assistiren com a representants de l'IEC a la 72a reunió de la Unió Acadèmica Internacional, celebrada a Brusselles. Hi intervingueren en els programes del *Corpus Vitrearum Medii Aevi*, de la *Tabula Imperii Romani*, de la *Forma Orbis Romana*, del *Corpus de Marques Amfòriques* i del *Corpus d'Antiguitats Precolombines*. També participaren en reports sobre uns altres programes i en diverses comissions internes.

El dia 8 de juliol es presentà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC el *Report de la recerca a Catalunya en l'àmbit d'història*. És un estudi sobre el sexenni 1990-1995 que tracta de la recerca a les universitats i als centres de recerca i de problemes generals i dóna unes conclusions. La presentació fou a càrrec del senyor Albert Balcells.

Congressos

Del 16 al 19 d'abril se celebrà a la ciutat de Cartagena la V Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica, organitzada per la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC amb la col·laboració de la Universitat de Múrcia, la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i el Museu Arqueològic de Cartagena. Fou presidida pel professor Pere de Palol, i els professors Sebastián Ramallo, Josep Guitart i Josep M. Gurt formaren el comitè científic.

Les quatre sessions de treball se celebraren a la seu de la Universitat Nacional d'Educació a Distància, on es presentaren i s'estudiaren els temes següents: «La realitat històrica i l'arqueologia bizantina de la Mediterrània occidental»; «Cartagena i l'arqueologia d'època bizantina a Hispània»; «Problemes socioeconòmics. Fiscalitat, moneda i circulació monetària; comerç i explotació del territori; productes manufacturats» i «L'Església i l'estament eclesiàstic sota la influència bizantina».

Aquesta reunió, que ha donat continuïtat a unes altres trobades anteriors, ha estat motivada per les recents i molt importants troballes arqueològiques a la ciutat de Cartagena, que per primera vegada en l'arqueologia hispànica han posat al descobert restes de l'ocupació bizantina a la mateixa capital que ocuparen els bizantins a Hispània. És el darrer nivell arqueològic que se sobreposa a un mercat baix imperial que amortitza un esplèndid teatre romà d'època d'August. La successió de nivells en el temps feia necessària aquesta reunió.

L'assistència fou important. S'hi van presentar cinquanta-set comunicacions i cada tema va tenir el suport de dues ponències presentades per il·lustres professors. Es van editar unes preactes i està en preparació per a finals d'any la impressió del volum científic corresponent.

Distincions

El senyor Emili Giralt ha estat honorat per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi.

El senyor Antoni Pladevall i Font ha estat nomenat membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi.

La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona ha nomenat acadèmic honorífic el pare Miquel Batllori, el qual ha estat honorat amb unes sessions de treball sobre la seva obra del 17 de febrer al 17 de març. També ha estat guardonat amb la Medalla d'Or del Govern Balear.

Del 25 al 28 de març se celebrà al castell de Sant Ferran de Berga el I Simpòsium d'Arqueologia Medieval en homenatge al professor Manuel Riu i Riu. Fou organitzat per la Universitat de Barcelona i el Grup de Recerca d'Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP) del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica de la Universitat de Barcelona, amb l'adhesió de la Secció.

El senyor Joaquim Molas i Batllori ha estat honorat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, i també li ha estat atorgat el Premi de la Institució de les Lletres Catalanes.

Publicacions

Tabula Imperii Romani: Full K/J-31: Pyrénées Orientales - Baleares: Tarraco - Baliares. Madrid: Unió Acadèmica In-

ternacional, 1997. [Editat pel Comitè Espanyol, del qual forma part el senyor Josep Guitart]

PROGRAMES DE RECERCA

Centre d'Art Romànic Català

Director: Joan-F. Cabestany i Fort

Enguany, la tasca del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT) ha tingut dos moments diferents. Des del mes de setembre de 1997 fins al mes de febrer de 1998, l'activitat de recerca i introducció d'informació bibliograficodocumental dins la base de dades de l'AS400 ha prosseguit a un ritme normal, tal com s'ha anat fent en cursos anteriors. A partir del mes de març del 1998, en iniciar-se la migració de la informació i el disseny del nou programari, hem hagut d'iniciar una acurada tasca de revisió de la informació fins ara introduïda per tal d'assolir un traspàs correcte de dades al nou sistema. Paral·lelament s'ha dut a terme la classificació de l'arxiu gràfic ARCAT i de documents d'hemeroteca.

La tasca portada a terme en el curs 1997-1998 ha consistit en:

1. *Estudi de fonts bibliogràfiques*

L'estudi de fonts bibliogràfiques ha significat ampliar i completar l'anàlisi historicodocumental i arquitectònica d'un total de 560 edificis, que s'han estudiat per comarques. El nombre concret d'edificis que s'han estudiat a cada comarca és el següent: Alt Urgell, 522; Andorra, 1; Baix Llobregat, 1; Baix Penedès, 1; Baixa Cerdanya, 1; Conca de Barberà, 1; Gironès, 2; Pallars Jussà, 7; Pallars Sobirà, 14; Ripollès, 1; Selva, 7; Urgell, 1; Vall d'Aran, 1.

2. *Creixement del Corpus d'edificis religiosos dels segles IX al XIII*

L'increment respecte al curs passat ha estat de 178 noves esglésies (Alt Urgell, 173; Selva, 1; Pallars Jussà, 1; Pallars Sobirà, 2; Vallès Oriental, 1), amb un total de 3.028 edificis codificats.

3. *Enriquiment dels diferents grups de documentació*

La bibliografia consultada i el treball de camp realitzat han permès aportar informació d'un total de 541 esglésies.

4. *Buidatge i introducció de documentació*

Durant el curs s'han analitzat 31 documents. Cadascun pressuposa la realització de les tasques següents:

— Recerca de la documentació dels diferents edificis inventariats.

- Transcripció de les fonts documentals originals en llatí.
- Revisió de les transcripcions i traduccions al català dels documents ja publicats pels autors consultats.
- Traducció al català dels documents no traduïts anteriorment.
- Introducció a l'ordinador de la informació analitzada.

Cal assenyalar que, d'aquests 31 documents, 29 han estat traduïts al català per l'ARCAT, i la resta procedeixen de traduccions fetes pel senyor A. Pladevall.

5. Àrea d'anàlisi arquitectonicoartística: treball de camp

L'ARCAT ha dut a terme l'estudi i la comprovació *in situ* d'un total de 31 monuments: Sant Jaume de Frontanyà, Sant Pere de Besalú, Santa Maria de Besalú, Sant Vicenç de Besalú, Sant Quirze de Colera, Santa Maria de Terrassa, Sant Vicenç de Rus, Sant Miquel de la Pobla de Lillet, Sant Pere d'Albanyà, Santa Maria de Sant Quirze de Colera, Santa Maria del Palau, Sant Llorenç de la Muga, Santa Maria de la Pobla de Lillet, Santa Maria del Priorat de Castellfollit de Riubregós, Santa Maria del Camí, Sant Feliu de Rocabrúna, Santa Cecília de Molló, Sant Martí de Mura, Sant Cristòfol de Beget, Santa Maria de Gerri de la Sal, Santa Maria de Siurana, Sant Pere de Rodes, Santa Maria de Talamanca, Santa Maria de Sarral, Sant Pere de Terrassa, Santa Maria de Scala Dei, Sant Vicenç de Castell de l'Areny, Santa Justa i Santa Rufina de Prats de Molló, Mare de Déu de Bell-lloc, Sant Esteve de Pelagalls i Sant Miquel de Terrassa.

6. Publicacions

CABESTANY I FORT, Joan-F. «El culte de santa Eulàlia a la catedral de Barcelona (s. IX-X)». *Lambard. Estudis d'Art Medieval* [Barcelona], vol. IX (1997), p. 159-166.

- «Sant Andreu de la Serra, un *unicum* del segle XI». *Circular dels Amics de l'Art Romànic* [Barcelona], núm. 169 (gener 1998), p. 163-165.

CABESTANY I FORT, Joan-F.; MATAS I BLANXART, M. Teresa. «Sant Jaume de Frontanyà». *Circular d'Amics de l'Art Romànic* [Barcelona], núm. 171 (març 1998), p. 179-182.

- «La representació d'artesans en els claus-

tres romànics catalans». *Actes del Congrés sobre l'Artista-artesà Medieval a la Corona d'Aragó*. [Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs] [En premsa]

- Le Centre d'Art Roman Catalan (ARCAT), un instrument informatique pour l'analyse de l'art de la période romane». *Cahiers de Civilisation Médiévale* [Poitiers], núm. 159 (juliol-setembre 1997). [Sense paginar]

MATAS I BLANXART, M. Teresa. «El bàcul del bisbe Arnau de Gurb: Una peça litúrgica o funerària?». *Lambard. Estudis d'Art Medieval* [Barcelona], vol. IX (1997), p. 167-173.

7. Activitats acadèmiques

7.1. Organització de sessions científiques

Enguany, dins el cicle *Problemes i suggeriments a la recerca i estudi de l'art i la història del romànic català*, l'ARCAT ha organitzat la taula rodona següent:

— El dia 18 de febrer de 1998, la IX Taula Rodona «La pintura romànica: noves descobertes», moderada pel senyor Joan-F. Cabestany i Fort, amb la participació dels senyors Antoni Pladevall, Olivier Poisson i Joaquín Yarza i de la senyora Àngels Planell, i l'assistència de 127 persones.

7.2. Assistència a sessions científiques

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort en el XV Curset d'Arqueologia Medieval, *Els treballs i els jocs a l'edat mitjana (materials arqueològics)*, organitzat per la Institució Milà i Fontanals (Consell Superior d'Investigacions Científiques) amb la conferència «L'utilitatge artesà» (Barcelona, 29 d'octubre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort en el XIV Cicle de Conferències *Imatge i contingut dels claustres romànics catalans*, organitzat pels Amics de l'Art Romànic, amb la conferència «El claustre, estructura arquitectònica i religiosa» (Barcelona, 3 de novembre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart en el *Simpòsium sobre l'Aportació Cultural i Científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*, organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans, amb la conferència «ARCAT: Una tasca d'investigació a partir de l'obra científica de Josep Puig i Cadafalch» (Barcelona, 9 de desembre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart en la presentació del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT), organitzada per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, amb la conferència *Informàtica i romànic: dos mons unificats per l'ARCAT* (Lleida, 16 de desembre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart en el *Congrés sobre l'Artista-artesà Medieval a la Corona d'Aragó*, organitzat per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, amb la conferència «Les representacions d'artesans en els claustres romànics catalans» (Lleida, 14 de gener de 1998).

Assistència del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart a la inauguració de la restauració de Sant Pere d'Albanyà (Albanyà, 27 de juny de 1998), organitzada per l'Ajuntament d'Albanyà i la Diputació de Girona.

Assistència del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart a la reunió d'aprovació de la tasca de restauració de la cartoixa de Scala Dei (la Morera de Montsant, 2 de juliol de 1998), organitzada pel Servei de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

Assistència del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart a la inauguració oficial de la restauració del Palau de l'Abat de Sant Pere de Rodes (el Port de la Selva, 11 de juliol de 1998), organitzada per la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort en les XXX Journées Romanes (Cuixà, 5-12 de juliol de 1998), organitzades per l'Association Culturelle de Cuxa, amb la conferència *L'organisation et division du territoire: les paroisses du Berguedà et du Lluçanès (IX-XI siècles)*.

8. Consultes

Han fet consultes al Centre ARCAT les persones o les institucions següents:

— Senyora Géraldine Mallet (Universitat de Montpeller III).

- Senyor Michel Saint-Tizier (tinent d'alcalde del Voló).
- Senyor Pere Llabrés i Bofarull (propietari del castell i de l'església de Santa Maria de Ribelles).
- Senyor Tomàs Navarro i Bravo (llicenciat en geografia i història per la Universitat de Barcelona).
- Senyors Antoni González i Albert López (Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona).

La base de dades ARCAT s'utilitzà com a suport per al cicle de conferències *Imatge i contingut dels claustres romànics catalans*, organitzat pels Amics de l'Art Romànic i en el qual pronunciaren conferències els senyors Joan-F. Cabestany i Fort («El claustre, estructura arquitectònica i religiosa», el dia 3 de novembre de 1997), Joan Albert Adell («Els primers claustres de Catalunya: Sant Pere de Rodes i Sant Pere de Casserres», el dia 5 de novembre de 1997), Pere Beseran («El claustre de la Seu d'Urgell», el dia 10 de novembre de 1997), Olivier Poisson («El claustre d'Elna», el dia 12 de novembre de 1997), Jordi Camps («Imatge i cicles al claustre de Tarragona», el dia 17 de novembre de 1997), Gaspar Coll («Oració, música i ornament als claustres monàstics i catedralicis medievals», el dia 24 de novembre de 1997) i Xavier Barral («La construcció dels claustres medievals», el dia 26 de novembre de 1997), i la senyora Teresa Vinyoles («Representacions de la vida quotidiana als capitells», el dia 19 de novembre de 1997).

9. *Connexions amb el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)*

El Centre ARCAT està connectat amb:

- El Centre d'Informació i Documentació Científica (CINDOC).
- La Xarxa de Biblioteques dels Museus d'Art de Catalunya.
- La Biblioteca de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona.
- El Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València.

10. *Difusió del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)*

- Article: «Le Centre d'Art Roman Catalan (ARCAT), un instrument informatique pour l'analyse de l'art de la période romane». *Cahiers de Civilisation Médiévale* (Poitiers), núm. 159 (juliol-setembre de 1997), sense paginar.
- Article: «El programa ARCAT lleva a la informática el románico de los siglos IX al XIII». *La Mañana* (Lleida), 13 de desembre de 1997, p. 53.
- Entrevista a la senyora M. Teresa Matas i Blanxart sobre el contingut i els sistemes de contacte de la base de dades ARCAT. *Ràdio Lleida Cadena SER*, 16 de desembre de 1997.
- Article: «Presenten un programa informàtic sobre el romànic». *Segre* (Lleida), 16 de desembre de 1997, p. 51.
- Article: «La Alta Ribagorça es la comarca con más iglesias románicas». *La Mañana* (Lleida), 17 de desembre de 1997.
- Article: «Catàleg informàtic del romànic català que conté dades de 4.000 esglésies. Presenten a Lleida el programa ARCAT». *Segre* (Lleida), 17 de desembre de 1997.
- Anunci de la IX Taula Rodona organitzada per l'ARCAT. *Circular d'Amics de l'Art Romànic*, núm. 169 (gener de 1998).

— Informació sobre la IX Taula Rodona organitzada per l'ARCAT. *Circular d'Amics de l'Art Romànic*, núm. 170 (febrer de 1998).

— Article: «Nuevos hallazgos de pinturas románicas». *La Vanguardia* («Agenda Cultural»), 18 de febrer de 1998, p. 15.

Catalunya Carolíngia

Directors: Josep M. Font i Rius
Manuel Mundó i Marcet
Antoni Pladevall i Font
Manuel Riu i Riu

Les reunions plenàries dels quatre membres de la Secció Històrico-Arqueològica susdits amb els equips que hi treballen han estat tres: 8 d'octubre de 1997 i 3 d'abril i 12 de juny de 1998. Els col·laboradors, per comtats, hi han exposat la feina i s'han discutit els problemes que sorgien.

Els responsables han lliurat aquest curs els documents transcrits i nets, tal com es resumeix per comtats, a més de donar compte de tasques pendents d'exploració, de transcripcions i de revisions de documents pendents d'una redacció definitiva.

Comtats d'Osona-Manresa

La sèrie documental, enllestida virtualment al final del curs anterior, ha estat enriquida amb l'addició de 46 documents nous, fruit de l'exploració de fons escadussers; fins al moment, s'han pogut ajuntar uns 1.880 documents. A més, s'han completat la introducció general del que ha de constituir el volum quart de la col·lecció general, la bibliografia corresponent i l'apèndix dels documents falsos, i està en marxa la confecció dels diferents índexs que han de tancar tot el volum.

A més, s'ha procedit a una revisió general de tots els documents reunits, especialment de les seves dates, i s'ha donat nombre a la seva seriació en el volum. També s'han escanejat els documents del Diplomatarí de la Catedral de Vic, i finalment s'han fet la impressió per ordinador de les 1.305 pàgines en cinc toms resultants, les cobertes per a l'enquadrernació i les fotocòpies auxiliars. Els integrants de l'equip han lliurat a la Comissió vuit disquets que comprenen el text de tota la col·lecció, és a dir, els documents núm. 1-1873 i l'apèndix.

Es preveu que a finals del curs 1997-1998, si no abans, l'obra quedarà totalment enllestida per a entrar en premsa.

Comtat de Barcelona

Aquest curs s'ha fet un avenç positiu en la preparació de la nova col·lecció documental, i pot dir-se que s'ha dedicat finalment a la fixació del text definitiu dels documents de l'Arxiu Capitular de Barcelona partint de l'edició Fàbregas però adaptant-la a les característiques de la nostra col·lecció. Poden sumar-s'hi la revisió i la redacció definitiva dels petits grups de documents solts de l'Arxiu Capitular de Vic, la cartoixa de Montalegre i algun altre fons més escadusser. Sumant els documents presentats als lliurats anteriorment, s'arriba ja aproximadament al miler.

Comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada

Reunits ja virtualment tots els documents d'aquests comtats, prossegueix la revisió paleogràfica i diplomàtica, començada en anys anteriors i actualitzada progressivament. Per finir l'elaboració crítica textual dels documents gironins i limítrofs, els senyors Manuel Rovira i Sebastià Riera han mantingut reunions de treball periòdiques amb els senyors Manuel Mundó i Ramon Ordeig, responsables de la revisió general dels documents en els aspectes històric i filologicolingüístic. Aquesta tasca es confia que estarà enllestida també quan acabi el curs 1998-1999. Simultàniament es realitza una tasca de control de les transcripcions d'alguns documents existents a la Biblioteca de Catalunya, així com la complementació de les taules de la tradició dels documents amb les edicions recents.

La documentació dels comtats d'Urgell i de Cerdanya i la dels de Rosselló i limítrofs esperen rebre, més endavant, una empena dels senyors Manuel Riu i Riu i Pere Ponsich respectivament. Pel que fa als primers, també hi ha prevista la col·laboració del senyor Ramon Ordeig un cop llesta la tasca corresponent als comtats d'Osona-Manresa, que fins ara el senyor Ordeig ha tingut al seu càrrec de manera fonamental.

Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)

Directora: Eulàlia Duran i Grau

La tasca del present curs es pot dividir en dues línies de treball:

1. Volum primer del Repertori de manuscrits

Es troba en la darrera fase d'edició per l'IEC. Això vol dir que ja s'han fet les revisions sobre galerades i s'ha confeccionat l'índex onomàstic del volum, que té prop de quatre-centes pàgines i conté la descripció d'uns 250 manuscrits de les biblioteques de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona i de la Biblioteca de Catalunya. Figura a la introducció l'especificació dels criteris seguits, que valdran per a tots els volums següents. És previst que surti a la llum a la tardor d'enguany.

Aquest primer volum aporta ja algunes novetats interessants, com un fragment de *La fi del comte d'Urgell* que obliga a replantejar el procés d'elaboració d'aquest text tan discutit; una còpia de la *Crònica de Catalunya* del canonge i historiador Francesc Tarafa anterior a la que existeix a la Biblioteca Nacional de Madrid, fins ara considerada única; fragments del Tractat d'Armoria del beneficiat de la seu Jaume Ramon Vila; fragments de cursos universitaris dictats pel matemàtic i astrònom valencià Jeroni Munyós, i un dietari desconegut de Rafael Sunyer, entre uns quants exemples més. Alguns dels manuscrits han estat descrits detalladament per primera vegada, com el certamen barceloní en honor de la Immaculada Concepció de 1580 o els dos volums de poesies de Galceran Durall.

2. Volum segon del Repertori de manuscrits

Paral·lelament es treballa en la confecció del volum segon, que contindrà, essencialment, la descripció dels manuscrits de la Biblioteca del Seminari Diocesà de Barcelona i de la Biblioteca Universitària de Barcelona. La temàtica religiosa (sermons, tractats religiosos, etc.)

predomina en els manuscrits, però també la historiogràfica. De moment, la recerca ja ha aportat novetats importants.

Es preveu per al volum tercer la descripció de la resta de biblioteques barcelonines (Arxiu de la Corona d'Aragó, biblioteques de la Catedral i Diocesana, de l'Ateneu Barcelonès i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, i biblioteques privades). Es preveu que quedarà llest per a la impressió el 1999.

El projecte compta amb l'ajuda econòmica de l'Institut d'Estudis Catalans (que n'assumeix l'edició), del Ministeri d'Educació i Ciència, de la Generalitat de Catalunya i de la Universitat de Barcelona.

Recerca arqueològica a Guissona

Directors: Josep Guitart i Duran
 Joaquim Pera i Isern

La constitució del parc arqueològic de la ciutat romana de *Iesso*, gestionat pel Patronat d'Arqueologia de Guissona, en el qual participa activament l'IEC, entra en la seva fase decisiva amb la compra imminent per la Direcció General del Patrimoni Cultural de tres noves parcel·les, amb una extensió total de prop de 14.000 m², que s'afegiran a les parcel·les comprades anteriorment per l'Ajuntament de la vila. En la mateixa línia, enguany s'ha procedit a l'ampliació i la remodelació arquitectònica del museu monogràfic del jaciment i a l'elaboració del projecte museogràfic, que és previst que s'executi en els propers mesos.

La campanya d'excavació portada a terme enguany s'ha centrat en l'excavació en extensió de part d'una gran casa senyorial situada a la zona nord, al costat de la muralla que tancava la ciutat romana per aquesta banda. L'estudi estratigràfic, encara en curs, mostra molt bé com aquesta casa va ser construïda en època d'August, amb amortització prèvia de part d'un barri de cases més antigues, d'època romanorepublicana, i com va anar evolucionant fins al segle III dC.

L'objectiu de la recerca per a la pròxima campanya s'ha fixat en l'acabament de la zona d'excavació iniciada (uns 600 m²), l'elaboració de la memòria amb l'estudi estratigràfic i dels materials, i l'inici de les tasques de consolidació, restauració i presentació al públic de les restes posades al descobert fins al moment.

Forma Orbis Romani (FOR) - Tabula Imperii Romani (TIR)

Director: Josep Guitart i Duran

Ha aparegut el volum de la TIR corresponent al *Full K/J-31: Pyrénées Orientales - Balears: Tarraco - Baliares*, en el marc del projecte promogut per la Unió Acadèmica Internacional. Aquest volum ha estat elaborat per l'IEC en col·laboració amb el Comitè Espanyol

de la TIR. El full, que presenta el mapa a escala 1:1.000.000, inclou, en el nostre cas, dos quadres amb l'ampliació a escala 1:250.000 del territori del voltant de *Tarraco* i del territori costaner al nord del Llobregat, és a dir, una part del territori de l'antiga Laietània, on hi havia, a més de *Barcino*, dues ciutats antigues més, *Baetulo* i *Iluro*, i una densa implantació rural.

El projecte FOR, promogut també per la Unió Acadèmica Internacional, té com a finalitat la confecció de mapes a escala 1:25.000 en què se situen els jaciments d'època romana i les referències geogràfiques antigues. Cada mapa va acompanyat del volum corresponent amb la descripció de tots els punts cartografiats i un estudi topograficoarqueològic del conjunt del territori. L'IEC, que ja havia publicat un primer full el 1928, elaborat per J. de C. Serra Ràfols, i que va ser aleshores la primera carta arqueològica elaborada científicament a la península Ibèrica, ha reprès aquest projecte marcant com a primer objectiu l'elaboració dels fulls corresponents a les principals ciutats romanes de Catalunya. El full corresponent a *Baetulo*, pel qual es compta amb la col·laboració del Museu de Badalona, està ja molt avançat, i s'ha iniciat també el corresponent a *Iluro*, en el qual hi ha prevista la col·laboració del Museu de Mataró. L'Institut Cartogràfic de Catalunya, que ha participat des de l'inici en el projecte ajudant a definir aspectes tècnics i aportant-hi informació i mitjans, coeditarà amb l'IEC els resultats.

Repertori dels catàlegs d'exposicions individuals d'art a Barcelona (1900-1939)

Director: Francesc Fontbona i de Vallescar

Acabada la tasca, l'original és al Servei de Publicacions de l'IEC per a la seva publicació, que es preveu que es farà efectiva a final del 1998, amb una extensió de quatre-centes pàgines.

Obra completa d'Enric Prat de la Riba

Directors: Albert Balcells i González
Josep Maria Ainaud de Lasarte

El volum primer, corresponent als textos de 1887 a 1898, s'ha publicat el maig de 1998 en coedició amb Proa. S'ha acabat la revisió del volum segon, dedicat als escrits de 1898 a 1905, i s'ha entregat per a la seva publicació el juny de 1998. Dins el mateix any s'espera tenir llest el tercer i darrer volum (1906-1917) a fi que es pugui publicar dins l'any 1999, tal com s'ha via previst inicialment.

Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó

Directors: Maria Teresa Ferrer i Mallol
Manuel Riu i Riu

El projecte de publicació, en edició crítica, dels tractats internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó ha prosseguit durant aquest curs reunint material bibliogràfic, amb la col·laboració dels senyors Roberto Pili i Rafael Ginebra. Hem fotocopiat edicions de diversos tractats, documentació de negociacions diplomàtiques i anàlisis de les relacions internacionals.

Ha continuat també la informatització del material en una base de dades a fi de poder controlar ràpidament els tractats, les ambaixades, etc., tant cronològicament com per països, per persones que intervingueren en la negociació, per autors que han publicat o comentat la documentació, etc. En aquest moment tenim informatitzades 4.198 entrades documentals i encara cal incorporar a la base de dades una part de la informació que cal convertir. Malgrat que segurament encara podrem afegir-hi noves aportacions de publicacions recents o d'unes altres que no han estat al nostre abast fins ara, creiem que hem aconseguit una bona base bibliogràfica i que tenim tota la informació necessària per a passar a un altre estadi de la nostra tasca. Per això hem iniciat la preparació dels textos dels tractats dels segles XII i XIII per tal de publicar el primer volum l'any que ve.

Amb relació a aquest tema, la senyora Maria Teresa Ferrer ha publicat «Catalans i genovesos a la darrerria del segle XIII. El declivi d'una amistat» —*Anuario de Estudios Medievales*, 26/2 (1996 [1997]), p. 783-823—, on s'analitzen les relacions amb Gènova des del segle XII, època en què els genovesos col·laboraren en la conquesta de Tortosa, fins a la fi del segle XIII, quan les relacions començaren a deteriorar-se fins a arribar a la guerra a la fi del primer quart del segle XIV. Els primers tractats amb Gènova són dels més antics dels conservats. També ha publicat, en relació amb aquest projecte, «La conquesta de les comarques meridionals valencianes per Jaume II» (*Quaderns de Migjorn*, 3 [1998], p. 9-26).

Maria Teresa Ferrer ha lliurat també per a la publicació la ponència presentada al I Conveni Internacional d'Estudis (1997) *Giudicato d'Arborea e Marchesato di Oristano: Proiezioni mediterranee e aspetti di storia locale* (Oristano [Itàlia], 5-8 de desembre de 1997), titulada «La guerra d'Arborea alla fine del secolo XIV», i la comunicació presentada a les IV Jornades Lusitanoespanyoles d'Història Medieval *As relações de fronteira no século de Alcanices* (27-29 de novembre de 1997) titulada «Ramón de Cardona, militar y diplomático al servicio de cuatro reinos».

Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

S'ha acabat la tasca de buidatge de la bibliografia. S'ha confeccionat una bibliografia bàsica de treball, ordenada per fons, susceptible d'ésser ampliada a mesura que avancin els estudis concrets sobre cadascun dels manuscrits.

S'ha fet un primer inventari i catalogació dels manuscrits conservats, tant físic (carpetes) com informatitzat, a partir de les notícies de la bibliografia. En aquest sentit, s'ha confeccionat una fitxa bàsica d'identificació per a cadascun dels manuscrits ressenyats fins ara.

Aquest inventari consta de les parts següents: documentació sobre els escriptors medievals catalans, documentació sobre els copistes i els il·lustradors i documentació sobre els manuscrits. Així mateix, la documentació sobre els manuscrits és estructurada segons els fons, és a dir, segons els arxius i les biblioteques, i es diferencia entre fons de Barcelona, fons de Catalunya (comprentent-hi el Rosselló i Mallorca), fons de la resta d'Espanya i fons de l'estranger.

Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

Un cop sortit a la llum, el dia de Sant Jordi de 1997, el volum IV, dedicat a la catedral de Barcelona i al monestir de Pedralbes, amb complements menors, els directors del CVMA establiren la planificació detallada del contingut del volum V i dels col·laboradors que hi havien de treballar, tant en la part tècnica com en la redacció dels textos introductoris. Aquests, en gran part, hauran de ser la síntesi de tot el que s'ha dit entorn de l'art del vitrall a Catalunya i en relació amb l'art internacional, aprofitant els materials recollits en els cinc volums del CVMA català.

La reunió comuna de tots els col·laboradors responsables fou el 3 d'octubre de 1997; abans i després hi ha hagut reunions del senyor Manuel Mundó amb grups de treball (tècnics del vitrall, fotògraf, documentalistes).

A la fi de l'estiu es començà per l'estudi, la restauració i les fotografies dels fragments de vitralls que conserva el Museu Episcopal de Vic, després d'obtenir permís el senyor Mundó del senyor bisbe de Vic per carta, i, oralment, del director del museu. El treball es pogué fer a Barcelona gràcies a les facilitats donades pels responsables alludits.

La feina aparentment més important ha estat el treball de camp a la catedral de la Seu d'Urgell i a la col·legiata de Santa Maria de Cervera, on es troben els vitralls més valuosos que han de formar part del volum V.

El senyor Mundó va començar per demanar les autoritzacions degudes als senyors bisbes de la Seu i de Solsona, així com al senyor rector de la parròquia de Cervera, que depèn del darrer. Les gestions personals dels senyors Vila-Grau i Vila Delclòs també hi han ajudat molt, ja que no sempre ha estat fàcil obtenir els permisos per als períodes en què s'hi podia treballar, tant per exigències pastorals com per la interposició d'arquitectes i alguns altres càrrecs diocesans. Totes les dificultats, però, han estat superades satisfactòriament.

L'estudi de la rosassa de la catedral de la Seu d'Urgell es desenvolupà entre setembre i octubre de 1997, període en què les bastides estigueren muntades i es pogué extreure el vitrall i fer-lo restaurar a la Seu mateix (a càrrec de l'obra de la catedral que subvenciona la Generalitat de Catalunya) per un tècnic que ja havia treballat en uns altres vitralls dels volums

anteriors. L'estudi de la composició dels vidres originals i de les restauracions posteriors, la descripció iconogràfica i les fotografies *in situ* foren fets en estades successives dels nostres tècnics a la Seu.

La campanya local de Cervera es dividí en dues temporades. Per començar, la rosassa gran, amb les bastides muntades per l'empresa Mundus, fou estudiada i fotografiada entre el 13 d'octubre i el 10 de desembre de 1997. A més de les gestions complexes fetes ja pels tècnics, encara hi hagué una visita del senyor Mundó per a assegurar la lectura dels filacteris, per a parlar amb l'alcalde i per a tractar d'obtenir recursos d'autoritats comarcals.

La segona campanya, que comprengué els vitralls dels quatre finestrals del presbiteri de Cervera, fou precedida de noves dificultats, com la fallida de l'empresa de bastides Mundus, que hagué d'ésser substituïda per Mekanotubo amb unes condicions de seguretat similars però una mica més costoses. Això retardà el muntatge, instal·lat des de l'1 de maig fins al 5 de juny d'enguany, que és una mala època ja que hi ha les funcions pastorals de la parròquia. Per a vèncer les objeccions del rector, calgueren noves visites i gestions del senyor Mundó davant de les autoritats eclesiàstiques, les quals, per sort, acabaren bé, fins al punt que el permís per a endur-nos a restaurar un fragment de vitrall redescobert durant la campanya, molt bonic encara que en molt mal estat, fou firmat solemnement a la Casa de la Ciutat en presència del paer en cap, del rector de Cervera i d'unes altres autoritats eclesiàstiques de Solsona.

En aquest moment, el senyor Joan Vila-Grau revisa i redacta les descripcions detallades per a l'inventari, el senyor Antoni Vila i Delclòs continua amb la restauració dels fragments de Cervera i el senyor Ramon Roca i Junyent ha anat fent proves de lluminositat i de color dels clíxés obtinguts durant la campanya de la Seu i de Cervera.

Mentrestant, la senyora Sílvia Cañellas ha continuat fent reunions amb el senyor Mundó i ha fet una relació molt detallada dels arxius i fons on hi ha documentació dels edificis antigament envitrallats (en total 26) de la ciutat de Barcelona (9) i d'algunes altres poblacions de Catalunya (17). A l'extensa relació ha reunit la bibliografia de la majoria d'aquests edificis amb vitralls. La recerca documental, sovint lenta i entretinguda, prossegueix amb l'ajut de més col·laboradors.

El dia 17 de juny es planificà amb els tècnics la tasca a fer tot seguit, el mes de setembre. Després de gestions ja començades per a obtenir permisos, s'anirà al Palau dels Reis de Mallorca a Perpinyà a estudiar els fragments que queden de vitralls i de pintures al fresc. La mateixa operació es farà amb els frescos de la capella del bisbat de Tortosa, amb alçament de bastida petita.

Cal informar encara de dues activitats relacionades amb el CVMA. D'una banda, la redacció d'una *Memòria* molt detallada sobre el projecte, adreçada al Ministeri d'Educació i Cultura de Madrid, a fi d'obtenir-ne recursos per als anys 1998-2000. A més de la descripció de la feina que encara queda per fer, s'hi han afegit els currículums dels dos directors. De l'altra, l'assistència a congressos; primer, al XIX Col·loqui Internacional del Corpus Vitrearum Medii Aevi, celebrat a Cracòvia del 14 al 18 de maig d'enguany. Hi participaren els senyors Manuel Mundó, Xavier Barral i Joan Vila-Grau, els dos primers llegint una comunicació, «État actuel d'avancement du CVMA Catalogne (vol. IV et V)», i el tercer intervenint en el grup de restauració. Poc després, en la 72a sessió de la Unió Acadèmica Internacional, celebrada a Brussel·les el 23 de juny passat, el senyor Mundó va incloure l'informe preceptiu del CVMA català dins del programa general del projecte XVI/6, presentat per la senyora

Madelin Caviness. El senyor Joan Vila-Grau havia proporcionat també material escrit i gràfic per a la conferència inaugural de la 72a sessió, pronunciada el dia 22 de juny per la susdita senyora Caviness, que va tractar d'«Au delà du *Corpus Vitrearum*: Le vitrail à la croisée des disciplines». En la conferència, la senyora Caviness, que ha estat elegida presidenta de la UAI, féu un elogi de la riquesa dels arxius catalans per a la història de la vitralleria i de les cerques que s'hi fan.

Banc de dades de monedes catalanes

Director: Miquel Crusafont i Sabater

L'objectiu és la realització del projecte definitiu amb la quantificació de la tasca que cal efectuar i la reglamentació de la consulta, un element bàsic per a poder comptar amb l'acord dels eventuals cedents d'informació documental i gràfica. S'han fet consultes per al reglament i es va comptabilitzar el volum d'informació que podria incloure's en una primera fase. Es compta de tenir acabat el projecte definitiu a final d'any.

Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona

Directora: Núria de Dalmasas i Balaña

S'ha iniciat la base d'infraestructura per a la continuació del corpus d'argenteria catalana, del qual l'Institut ja ha publicat els dos primers volums (*Orfebreria catalana medieval: Barcelona, 1300-1500*, Barcelona, 1992). La feina feta s'ha centrat en la recerca sistemàtica de totes les publicacions periòdiques referents a l'àmbit de les terres gironines. També es van repassar tots els inventaris iniciats per la Diputació Provincial de Girona en la dècada dels seixanta i la continuació dels diferents inventaris eclesiàstics per tal de poder saber si hi ha alguna referència a peces d'orfebreria procedents de l'obrador de Girona.

La cova de l'Arbreda i els altres jaciments paleolítics de Serinyà (el Pla de l'Estany)

Director: Narcís Soler i Masferrer

Aquest projecte inclou dues menes d'actuacions. Per una banda, la represa de les excavacions a la cova de l'Arbreda i la publicació progressiva dels materials que aquest jaciment ha proporcionat. En aquesta línia, hem preparat una ponència sobre la civilització de l'aurinyacià arcaic, que en aquest jaciment presenta la datació més vella de la Península i una de les més velles d'Europa (38.500 anys abans de l'actualitat), i comparem les seves manifestacions

amb les altres d'aquell mateix moment a Europa. La ponència es presentarà el mes d'octubre en un congrés de la Comissió VII (Paleolític Superior) de la Unió Internacional de Ciències Prehistòriques i Protohistòriques, de la Unió Acadèmica Internacional, que tindrà lloc a Foz Coa (Portugal). Per l'altra, pretenem completar l'estudi i la publicació de les velles excavacions i dels materials de la resta de les coves prehistòriques de Serinyà, tant les del paratge del Reclau (cova del Reclau Viver, cova de Mollet, cova d'en Pau) com la de la Bora Gran d'en Carreres.

En aquesta primera fase, i d'acord amb la disponibilitat econòmica que hem tingut, hem centrat la tasca en la transcripció d'un manuscrit inèdit de Pere Alsius i Torrent (1939-1915) que es titula *El Magdalénico en la provincia de Gerona*. Aquesta tasca, realitzada per l'arqueòleg Xavier Sintès i Norte, ja està pràcticament acabada. També ens hem començat a ocupar de restituir les figures que l'acompanyaven, que amb els anys s'han anat dispersant. El banyolí Pere Alsius, farmacèutic, geòleg i historiador, està considerat el pare de la prehistòria catalana.

Anem preparant la publicació anotada i comentada d'aquesta obra. El manuscrit pertany a la família Alsius de Banyoles i és l'obra de maduresa del seu autor, el qual només en va poder veure publicats els dos primers capítols. Pòstumament es va publicar el que fa referència a la mandíbula de Banyoles. Aquesta serà una edició important per a la historiografia prehistòrica de Catalunya perquè completarà el panorama ofert per la publicació, feta fa dos anys per l'equip que excava l'abric Romaní (Capellades, Anoia), de l'altre paleolítista pioner de Catalunya, Amador Romaní, i serà alhora un primer pas dins del nostre programa.

Arnau de Vilanova, obres traduïdes al grec

Director: Manuel Mundó i Marcet

Aquest projecte data de molts anys. Comprèn les *Obres espirituals* d'Arnau de Vilanova i és patrocinat des de 1963 per la Unió Acadèmica Internacional dins del programa IX/5: *Corpus Philosophorum Medii Aevi*. L'impulsor del projecte fou Joaquim Carreras i Artau († 1968), membre de la Secció de Ciències de l'IEC, que en publicà un volum i estudis diversos. Posteriorment, Miquel Batllori s'ha ocupat d'estudiar Arnau, de qui va descobrir els nou tractats que es coneixen traduïts al grec en ambients espirituals de la Itàlia meridional.

El febrer d'enguany, i a instància de Miquel Batllori, s'ha renovat la Comissió que pugui respondre de l'obra davant de la UAI, que ha quedat constituïda de la manera següent: Ramon Aramon i Serra, president honorari; Anscari Manuel Mundó, vicepresident; Joan Sergi Nadal i Cañellas, secretari; Miquel Batllori, Joan Bastardas i Josep Perarnau.

Miquel Batllori va encomanar fa alguns anys a Joan S. Nadal l'elaboració de l'edició i del comentari dels nou tractats en grec i la comparació amb els textos llatins i catalans respectius. A més de la revisió i el comentari, s'han fet fer microfilms de manuscrits a la Biblioteca Vaticana i els textos en grec han estat computats per un especialista.

Per la seva banda, a part del projecte de la UAI, el senyor Josep Perarnau i Espelt, mem-

bre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, ha editat en aquests darrers anys uns quants tractats menors d'Arnau de Vilanova en la publicació periòdica de l'IEC *Arxiu de Textos Catalans Antics*. El senyor Mundó ha procurat donar notícia de tots en les diverses sessions de la UAI fins a la d'enguany.

Fonts municipals per a l'estudi del mercat urbà de cereals a Catalunya (segles XIV i XV)

Director: Antoni Riera i Melis

Finalitats del projecte

1. Reunir la documentació municipal relativa a la regulació dels mercats cerealistes locals pels consistoris conservada als arxius centrals, provinçials, comarcals i locals de Catalunya, fer-ne el regest i editar-la.

2. Delimitar amb rigor les aportacions respectives del consell i de la iniciativa privada en l'abastament cerealista de les grans ciutats, tant en les èpoques de normalitat com en les de mancaça.

3. Establir amb precisió la cronologia de les fams i de les bones collites a Catalunya, tot relacionant-les amb les del context mediterrani i ibèric, per tal de distingir-ne les específiques de les genèriques.

4. Analitzar els mecanismes creats pels consistoris per a incrementar l'oferta de gra en les èpoques d'escassetat i per a reduir-ne els estocs en els anys d'abundor.

Tasques realitzades durant el primer semestre de 1998

Hom ha concentrat els esforços a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. S'ha seleccionat, per començar, la secció *Consell de Cent*, de la qual s'han consultat les sèries *Registres d'ordinacions* (reg. 1-8), *Ordinacions especials* (reg. 2-9), *Lletres closes* (reg. 1-2) i *Ordinacions originals* (caixes 1-9). El resultat de la recerca ha consistit en la redacció d'uns 350 regests de documents inèdits corresponents al període comprès entre el 1312 i el 1460. D'aquest ampli conjunt es transcriuran íntegrament els més importants i es revisaran els regests dels menys expressius.

Corpus Inscriptionum Latinarum II

Director: Marc Mayer i Olivé

La redacció de Barcelona del Corpus Inscriptionum Latinarum II ha tingut cura de la revisió i la il·lustració fotogràfiques del fascicle 7, corresponent al *Conventus Astigitanus*, a càrrec d'A. U. Stylow. També ha continuat la tasca engegada l'any anterior de la redacció llatina del fascicle corresponent al *Conventus Caesaraugustanus*, que comprèn una part de la Catalunya occidental i que es lliurarà a la central de Berlín el primer trimestre de 1999. El fit-

xer ubicat ara a la Universitat de Barcelona ha continuat augmentant la documentació corresponent als territoris encomanats.

El 1998 es publicarà com a treball preparatori la *Sylloge epigraphica Barcinonensis* volum III, i s'ha avançat en la preparació del volum V d'*Inscriptions romaines de Catalogne*, que quedarà enllestit a mitjan any 1999. Igualment, mitjançant el grup de recerca Littera, s'ha mantingut una pàgina web actualitzada en el marc d'Internet.

El membre corresponent de l'IEC senyor Géza Alföldy ha fet durant aquest any una estada com a investigador visitant en el si d'aquest grup.

Les publicacions fetes en el curs del 1998 sumen vint-i-dos articles i dos llibres a càrrec dels investigadors implicats en aquesta recerca.

SOCIETATS FILIALS

Amics de l'Art Romànic**Junta Directiva**

President:	JOAN-F. CABESTANY I FORT
Vicepresidenta:	M. TERESA MATAS I BLANXART
Secretari:	DAVID DALMASES I PONS
Tresorera:	ÀNGELA MAJÓ I RAIS
Vocals:	JOSEP M. DOMINGO I ABADIA ROSA ALCOY I PEDRÓS PERE BESERAN I RAMON JORDI CAMPS I SÓRIA FERNANDO LANDA I MARTÍNEZ MARIA PORTER I MOIX

Vocal delegat
de Sabadell: FELIU CARRERAS I VIDAL

Delegat de l'IEC: ANTONI PLADEVALL I FONT

Nombre de socis: 470

La inauguració del curs es va portar a terme el dia 6 d'octubre de 1997 a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans i va anar a càrrec de la doctora Rosa M. Martín, directora del Museu Tèxtil i de la Indumentària, que va impartir una lliçó sobre el tema *El tern de Sant Valeri (segle XIII)*.

La delegació dels Amics de l'Art Romànic de Sabadell va inaugurar el curs el dia 23 d'octubre de 1997 a la sala d'actes del Museu d'Història de Sabadell, seu de la delegació, amb la lliçó *Monestir-catedral d'Ely (Cambridgeshire, Anglaterra)*, a càrrec del doctor Antoni Estapé.

Cal assenyalar també la celebració, els dies 3, 5, 10, 12, 17, 19, 24 i 26 de novembre de 1997, del XIV Cicle de Conferències, organitzat per AAR i dedicat en aquesta ocasió al tema *Imatge i contingut dels claustres catalans*. Les conferències, pronunciades a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, foren les següents:

- «El claustre, estructura arquitectònica i religiosa», per Joan-F. Cabestany.
- «Els primers claustres de Catalunya: Sant Pere de Rodes i Sant Pere de Casserres», per Joan-Albert Adell.
- «El claustre de la Seu d'Urgell», per Pere Beseran.
- «El claustre d'Elna», per Olivier Poisson.
- «Imatges i cicles al claustre de Tarragona», per Jordi Camps.
- «Representació de la vida quotidiana als capitells», per Teresa Vinyoles.
- «Oració, música i ornament als claustres monàstics i les catedrals medievals», per Gaspar Coll.
- «La construcció dels claustres medievals», per Xavier Barral.

Aquest mateix cicle de conferències es féu a la delegació de Sabadell, a la sala d'actes del Museu d'Història de Sabadell, els dies 6, 13, 20 i 27 de novembre, 11 i 18 de desembre de 1997 i 8 de gener de 1998.

El dia 19 de desembre de 1997 es va fer la presentació del volum IX de la revista *Lambard. Estudis d'Art Medieval*, on es recull la segona part de les comunicacions del cinquè col·loqui sobre «Les catedrals catalanes. Arquitectura i art medievals», celebrat els dies 8, 9 i 10 de novembre de 1995. La presentació, que es va fer a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, anà a càrrec de l'arquitecte restaurador senyor Antoni González Moreno-Navarro.

Un cop publicades aquestes actes, AAR ha convocat, per als propers dies 4, 5 i 6 de novembre de 1998, el sisè col·loqui, dedicat en aquesta ocasió al tema «Les canòniques catalanes. Arquitectura i art medievals».

Al llarg del curs es portaren a terme també sis sessions de treball organitzades per AAR que desenvoluparen diferents aspectes relacionats amb el món medieval. Les conferències, celebrades a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, foren les següents:

- 12.01.98. *Monestir-catedral d'Ely (Cambridgeshire, Anglaterra)*, per Antoni Estapé.
- 09.02.98. *Nuclis de poblament d'alta muntanya. La vall de Sierb (Pallars Sobirà)*, per Albert Roig.
- 09.03.98. *El Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona. La fundació i els primers trenta anys d'activitat*, per Raquel Lacuesta.
- 06.04.98. *Geofísica i arqueologia a la catedral de Girona*, per Pere Freixa i Josep M. Nolla.
- 11.05.98. *Aproximació als resultats de la recerca històrica i de la restauració de l'església de Sant Iscle i Santa Victòria de les Feixes (Cerdanyola del Vallès)*, per Marta Argelagués.
- 08.06.98. *El pintor Pere Garcia de Benavarri i el seu cercle (1450-1500)*, per Ernest Alcoba.

També s'han dut a terme set sessions de treball de camp a diferents comarques de Catalunya: l'Alt Empordà, el Vallès Occidental, l'Anoia, el Berguedà, la Garrotxa i el Barcelonès.

Per la seva part, la delegació de Sabadell ha organitzat nou sessions de treball de camp a l'Alt Empordà, el Vallès Occidental, la Garrotxa, el Baix Penedès, la Cerdanya, el Barcelonès i el Bages.

D'altra banda, Amics de l'Art Romànic ha col·laborat també en la presentació de l'exposició fotogràfica *Arquitectura religiosa monàstica de la Selva*, organitzada per l'Arxiu

Romànic de la Unió Excursionista de Catalunya de Sants. El president d'AAR, senyor Joan-F. Cabestany, fou l'encarregat de fer-ne la presentació el dia 16 de setembre de 1997 al Centre Cívic Can Basté de Barcelona.

Així mateix, la societat ha col·laborat amb el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) en la celebració del XV Curset d'Arqueologia Medieval, dedicat en aquesta ocasió al tema *Els treballs i els jocs a l'edat mitjana (materials arqueològics)*. El curset, que tingué un valor acadèmic atorgat per la Universitat de Barcelona d'un crèdit, es portà a terme a la Institució Milà i Fontanals del CSIC els dies 27, 28, 29 i 30 d'octubre i 3, 4, 5, 6, 10 i 11 de novembre de 1997, i s'hi desenvoluparen les conferències següents:

- «L'utilatge de la llar», per Teresa M. Vinyoles.
- «L'utilatge agrícola», per Mercè Aventin.
- «L'utilatge artesà», per Joan-F. Cabestany.
- «Outils et matériaux de la construction à Girona», per Sandrina Batlle.
- «Les indústries tèxtils al segle XIV», per Josep Hernando.
- «Eines i materials de les indústries del ferro», per Marta Sancho.
- «Els testimonis materials dels jocs i juguines», per Manuel Riu.
- «Els objectes sagrats», per Núria de Dalmases.
- «Armes i armadures», per Victòria Cirlet.

Amics de l'Art Romànic ha col·laborat també amb la resta de les societats filials de l'Institut d'Estudis Catalans en la celebració d'un simposium sobre *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*, celebrat els dies 9 i 10 de desembre de 1997 a la Sala Prat de la Riba de l'IEC.

La delegació de Sabadell ha col·laborat amb el Museu d'Història de Sabadell en el curs sobre *Arqueologia de les esglésies i poblament medieval del Vallès*, celebrat a la sala d'actes del Museu d'Història de Sabadell. Durant el curs, que tingué lloc els dies 3, 10, 17, 24 i 31 de març i 1 d'abril de 1998, es pronunciaren les conferències següents:

- «El Vallès en l'època medieval», per Antoni Pladevall.
- «La fortalesa romana, la basílica i el monestir de Sant Cugat del Vallès o d'Octavià. Les excavacions de 1993-1995», per Lluís Artigues, Mònica Blasco, Eduard Riu i Josep M. Vila.
- «La seu episcopal d'Egara. Superposició i interpretació dels edificis religiosos (segles IV-XII)», per Antonio Moro i Francesc Tuset.
- «Les esglésies de Sant Menna (Sentmenat) i de Sant Esteve de Castellar Vell (Castellar del Vallès). Dos exemples de parroquialització i ensagerament al Vallès», per Joan Manuel Coll i Jordi Roig.
- «Aproximació als resultats de la recerca històrica i de la restauració de l'església de Sant Iscle i Santa Victòria de les Feixes (Cerdanyola del Vallès)», per Marta Argelagués.
- «Sant Julià d'Altura (Sabadell), la continuïtat de culte i el ritual d'enterrament a l'edat mitjana. Resultats de la intervenció arqueològica d'urgència (estiu de 1990)», per Marta Sancho.

El president d'Amics de l'Art Romànic, senyor Joan-F. Cabestany, representà la societat en els actes organitzats amb motiu de la inauguració de l'església de Sant Pere d'Albanyà (Alt Empordà).

Dins les activitats habituals, s'ha continuat publicant la *Circular* (núm. 165 a 175), la qual té com a finalitat servir de mitjà d'informació dels associats.

Finalment, se celebrà, el dia 16 d'abril de 1998, l'Assemblea General Ordinària, en la qual es van aprovar la memòria d'activitats del curs 1996-1997 i la gestió administrativa de la Junta Directiva i, en compliment de l'acord pres en assemblea, es va fer lectura dels socis de l'entitat que van causar òbit en el transcurs de l'any anterior.

Publicacions

Lambard. Estudis d'Art Medieval, vol. IX.

▼
Societat Catalana d'Estudis Hebraics

Junta Directiva

President:	EDUARD FELIU I MABRES
Secretari:	JORDI CASANOVAS I MIRÓ
Tresorer:	PERE CASANELLAS I BASSOLS
Vocals:	ESPERANÇA BARJAU I RICO PRIM BERTRAN I ROIGÉ JOAN FERRER I COSTA MANUEL FORCANO I APARICIO

Delegada de l'IEC: MARIA TERESA FERRER I MALLOL

Nombre de socis: 70

De les activitats realitzades durant el curs 1997-1998, cal destacar l'avenç en el procés de consolidació de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics (SCEHB), el nombre de socis de la qual ha augmentat fins a setanta, i sobretot la publicació del primer número de la revista *Tamid*, que conté els articles que segueixen:

— Yom-Tov Assis, «Diplomàtics jueus de la Corona catalanoaragonesa en terres musulmanes (1213-1327)».

— Josep Maria Llobet i Portella, «Dos testaments i uns capítols matrimonials de jueus de Cervera (1395)».

— Jordi Casanovas, «Nous fragments d'inscripcions hebrees localitzades a Barcelona».

— Eduard Feliu, «La controvèrsia sobre l'estudi de la filosofia en les comunitats jueves occitanocatalanes a la primeria del segle XIV. Alguns documents essencials del llibre *Minhat Quenaot*, d'Abamari ben Mossé de Lunel».

— Eduard Feliu i M. Esperança Barjau, «Amir Guilboa o els esbarzers del somni».

— Eduard Feliu i Pere Casanellas, «Bibliografia sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó i Provença: 1985-1994».

L'article del professor Yom-Tov Assis, de la Universitat Hebrea de Jerusalem, ha estat traduït de l'hebreu modern. El treball d'Eduard Feliu sobre l'estudi de la filosofia conté un gran nombre de documents traduïts de l'hebreu medieval. L'article sobre el poeta israelià Amir Guilboa inclou també la traducció catalana d'una bona quantitat de poemes seus.

«Bibliografia sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó i Provença: 1985-1994» és el fonament d'una base de dades informàtica dissenyada per Pere Casanellas que anirà augmentant no solament amb tot el que es vagi publicant posteriorment sobre aquest tema a tot el món, sinó també amb tot el que fou publicat abans de 1985. Minuciosament classificat, aquest material bibliogràfic es posarà en format informàtic a disposició dels membres de la Societat i dels estudiosos que demanin informació a la SCEHB sobre qualsevol tema concret del període històric que comprèn aquesta bibliografia.

En resposta a una demanda de la Secció Filològica, la Societat Catalana d'Estudis Hebraics ha començat a elaborar un sistema de transliteració i transcripció de mots hebreus al català. Hi treballen uns quants membres de la Societat que ja s'han ocupat individualment en uns altres llocs de qüestions relatives a la transcripció de l'hebreu. Aquest document serà proposat a la Secció Filològica perquè el discuteixi i, si convé, l'aprovi al començament del curs vinent.

La publicació d'una *Crestomatia de textos hebraics de la Catalunya medieval* bilingüe (hebreu-català), adreçada tant a l'estudiant d'hebreu com al lector català interessat en la història i la literatura medievals, és un projecte ambiciós de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics en el qual ja han començat a treballar diversos hebraïstes. L'obra constarà d'uns vint-i-cinc autors jueus catalans que representen tots els camps de la ciència, de la filosofia i de la literatura.

El dia 30 d'abril de 1998 tingué lloc la primera Assemblea General de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics, durant la qual es van comentar els temes de l'ordre del dia, que incloïen la renovació de la Junta de Govern, la presentació d'alguns projectes i la proposta de modificacions de mots referits al judaisme dins el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC. L'únic canvi en la composició de la Junta de Govern fou el de Victòria Mora per Manuel Forcano entre els vocals.

Conferències

— Presentació del llibre de Miquel Pujol *La conversió dels jueus de Castelló d'Empúries*, a càrrec d'Eduard Feliu. Castelló d'Empúries, 10 de setembre de 1997.

— *Josep Maria Millàs i Vallicrosa, epigrafista*, per Jordi Casanovas i Miró. Girona, Centre Bonastruc Saporta, 9 de desembre de 1997.

— *L'excavació arqueològica de la sinagoga medieval de Tàrrega*, per Jaume Badias i Mata i Oriol Saula i Briansó. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 17 de febrer de 1998.

— *Mossé ben Nahman*, per Eduard Feliu. Girona, Centre Cultural La Mercè, 24 de febrer de 1998.

— *La vida de cada dia dels jueus catalans*, per Dolors Bramon. Girona, Centre Cultural La Mercè, 10 de març de 1998.

(Aquestes dues darreres conferències foren fetes dins el Curs d'història de la cultura jueva, organitzat per Sílvia Planas.)

— *Corrents i contracorrents en el pensament filosòficoreligiós del judaisme medieval a Catalunya*, per Eduard Feliu. 26 de març de 1998.

— *La defensa dels estudis filosòfics en el marc de la controvèrsia antimaimonidiana a Catalunya i Provença*, per Manuel Forcano. 26 de març de 1998.

(Aquestes dues ponències foren presentades al Congrés Internacional Cultura Sefardita al Mediterrani, celebrat a Girona del 26 al 28 de març de 1998.)

Societat Catalana d'Estudis Històrics

El dia 6 de maig de 1998 se celebrà l'Assemblea General ordinària, amb les eleccions per a la renovació parcial de la Junta Directiva, en què s'han substituït els càrrecs de vicesecretari pel de secretari suplent, i el de vicetresorer pel de tresorer suplent. En la reunió del dia 22 de maig es féu la renovació de càrrecs. La Junta ha quedat formada de la manera següent:

Junta Directiva

President:	GASPAR FELIU I MONTFORT
Vicepresident:	GENER GONZALVO I BOU
Secretària:	MÒNICA GONZÁLEZ I FERNÁNDEZ
Secretària suplent:	MERCÈ RENOM I PULIT
Tresorer:	PERE MOLAS I RIBALTA
Tresorer suplent:	ORIOL OLEART I PIQUET
Vocals:	CORAL CUADRADA I MAJOR ARMAND DE FLUVIÀ I ESCORSA CARME MOLINERO I RUIZ MANUEL ROVIRA I SOLÀ

Delegat de l'IEC: ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ

Nombre de socis: 210

La Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH) organitza fonamentalment conferències, debats i seminaris amb la participació de destacats especialistes del país i estrangers, i dinamitza així l'intercanvi de coneixements, de mètodes i d'experiències entre els investigadors. Edita també el *Butlletí de la SCEH* (un volum cada any) i, en col·laboració amb l'editorial L'Avenç, la col·lecció «Còrsia».

La SCEH ha convocat per tercera vegada el premi per a estudiants dins del *Cartell de premis* de l'IEC. El premi, que s'ha concedit per segona vegada, ha estat per al treball *El món rural al llevant de la Tarraconesa durant l'antiguitat tardana*, de la senyora Alexandra Chavarría i Arnau.

D'altra banda, s'ha celebrat el II Curs d'Estudis del Comtat d'Urgell de Balaguer.

Conferències

— *El tarannà dels catalans al segle XVIII*, per Ernest Lluch. Acte inaugural del curs 1997-1998. Institut d'Estudis Catalans, 29 d'octubre de 1997.

— *20 anys del Congrés de Cultura Catalana. Àmbit: Història*. Organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Històrics, la Secció Històrico-Arqueològica, la Fundació Congrés de Cultura Catalana, el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, l'Ajuntament de Sant Joan Despí i el Consell Comarcal del Baix Llobregat. Sant Joan Despí, 23 de novembre de 1997.

— *Els celtes del centre d'Europa: estat de la qüestió*, per Miklós Szabó. Organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Històrics i la Societat Catalana d'Estudis Clàssics. Institut d'Estudis Catalans, 11 de febrer de 1998.

— Presentació del llibre coordinat pel senyor Ramon Arnabat *Moviments de protesta i resistència a la fi de l'Antic Règim*. Organitzada conjuntament per la SCEH i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. Institut d'Estudis Catalans, 16 de març de 1998.

— *La nostra memòria històrica i les manipulacions*, per Coral Cuadrada i Majó. Institut d'Estudis Catalans, 6 de maig de 1998.

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, núm. VIII (1997).

▼ Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

Junta Directiva

President:	ALEXANDRE OLIVAR I DAYDÍ
Secretari:	RAFAEL M. BOFILL I FRANSÍ
Vocals:	JOAN BELLAVISTA I RAMON MIQUEL DELS SANTS GROS I PUJOL CRISTINA GODOY I FERNÁNDEZ

Delegat de l'IEC: MANUEL MUNDÓ I MARCET

Nombre de socis: 22

Com de costum, l'activitat corporativa de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics (SCEL) s'ha concretat aquest curs en les reunions de tardor i d'estiu (57 i 58), celebrades el dimarts 2 de desembre de 1997 i el dimecres 1 de juliol de 1998 respectivament.

Al marge de les activitats científiques individuals dels membres, en les actuacions pròpiament socials d'aquest curs cal destacar: la presentació, en la darrera reunió, de l'extens volum VIII de la *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, dedicat a monsenyor Aimé-Georges Martimort, degà honorari de la Facultat de Teologia de Tolosa i un dels membres més antics de la nostra Societat; la preparació del volum següent d'aquesta publicació, el IX, que per raons econòmiques potser quedarà posposat a un segon volum de la «Biblioteca Litúrgica Catalana» integrat pels treballs de dom Francesc Xavier Altés sobre Luculenci; la participació de la SCEL en els actes commemoratius del norantè aniversari de l'Institut amb la comunicació «La Societat Catalana d'Estudis Litúrgics: 28 anys d'activitats», i l'ampli debat sorgit en la segona reunió del curs entorn del text musiu aportat per la senyora Godoy i base de la seva dissertació.

Entre la resta d'esdeveniments, cal esmentar l'extensa informació epistolar del canonge Lemarié referent a la nova edició que prepara de l'obra de Cromaci d'Aquileia sobre l'Evangeli de Mateu, i la substitució de mossèn Gabriel Roura per la senyora Cristina Godoy en una de les vocalies, una vegada acabat el període reglamentari i mitjançant l'elecció corresponent.

Conferències

— Gabriel Roura: *El martirologi d'Usuard al Museu Diocesà de Girona*. Barcelona, 2 de desembre de 1997.

— Cristina Godoy: *Identificació d'un text litúrgic musiu de procedència, data i funció desconegudes*. Barcelona, 1 de juliol de 1998.

Publicacions

Miscel·lània Litúrgica Catalana, núm. VIII (1997).

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

Junta Directiva

President:	MIQUEL CRUSAFONT I SABATER
Vicepresident:	LEANDRE VILLARONGA I GARRIGA
Secretària:	ANNA M. BALAGUER I PRUNÉS
Tresorer:	RAFAEL COMAS I EZEQUIEL
Vocal 1r:	JORDI VENTURA I SUBIRATS
Vocal 2n:	ANTONI TURRÓ I MARTÍNEZ

Delegat de l'IEC: MANUEL RIU I RIU

Nombre de socis: 110

Aquest curs ha estat ple d'activitat, amb un marcat accent en l'àmbit de les publicacions i també en l'atenció a les nombroses consultes que ens han arribat.

Presentacions de publicacions

— Presentació del volum *Obra numismàtica esparsa i inèdita de Joaquim Botet i Sisó*.

Coincidint amb el norantè aniversari de l'IEC, la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (SCEN) ha publicat en un volum de 444 pàgines el recull de tota l'obra numismàtica esparsa i inèdita de Joaquim Botet i Sisó. L'edició ha estat a cura de Miquel Crusafont i Sabater, que és també l'autor dels capítols introductoris, que contenen una detinguda i documentada biografia i un recull de l'extensa bibliografia de l'illustre autor gironí, dins i fora de l'àmbit numismàtic, i que comprenen l'arqueologia, la història, la geografia, la política i el dret. El president de l'IEC, senyor Manuel Castellet, prologà l'obra.

Cal assenyalar que es donà al volum un aspecte formal del tot semblant als tres que formen *Les monedes catalanes*, l'obra cabdal de J. Botet i Sisó, editada entre el 1908 i el 1911 per l'IEC, aleshores acabat de crear.

El volum ara editat fou presentat el dia 18 de desembre en un acte d'homenatge a Joaquim Botet i Sisó organitzat conjuntament per la Secció Numismàtica del Cercle Filatèlic i Numismàtic de Barcelona, l'Associació Numismàtica Sabadell, el Grup Numismàtic de Terrassa i la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics.

— Presentació de «Complements d'Acta Numismàtica».

El dia 27 de gener es presentà el llibre de L. Villaronga *Monedes de plata emporitanes dels segles V-IV aC*, dins de la col·lecció «Complements d'Acta Numismàtica» que edita la SCEN. La presentació fou a càrrec del senyor Eduard Ripoll, que durant molts anys fou director de les excavacions d'Empúries i actualment és president de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Ripoll glossà l'obra de L. Villaronga i els seus mereixements.

— Presentació d'*Acta Numismàtica*.

Al llarg del curs 1997-1998 s'ha preparat l'edició del volum 27 d'*Acta Numismàtica*. A primers de maig sortia de la impremta i el 19 de maig se'n feia la presentació en un acte celebrat a la seu de l'IEC. Aquest volum conté dotze articles d'investigació, a més de les habituals seccions «Troballes monetàries», «Recensions bibliogràfiques» i «Memòria de les activitats de la SCEN durant el 1996». La introducció és, en aquest volum, del senyor Manuel Riu i Riu, delegat de l'IEC a la SCEN.

Assemblea General ordinària

El dia 18 de juny se celebrà l'Assemblea General de socis, que transcorregué segons l'ordre del dia previst. D'acord amb la reforma dels Estatuts, aprovada en l'Assemblea extraordinària del 26 de juny de 1997, s'amplià la Junta en dues vocalies més, càrrecs per als quals foren elegits per unanimitat els senyors Jaume Benages i Xavier Sanahuja. Aquests dos càrrecs seran efectius a partir del curs vinent.

Atenció a consultes

Durant aquest curs ens ha arribat un nombre creixent de consultes que ens adreçaven estudiosos de la història de la moneda i també dels altres camps que s'hi relacionen. Entre totes les consultes mencionarem les més rellevants i, sobretot, les que han originat la redacció d'alguna classe d'informe.

En el primer trimestre del curs vam rebre una consulta de la senyora Almudena Domínguez Arranz, de la Universitat de Saragossa, que s'interessava per obtenir una bibliografia determinada sobre la moneda local catalana. Es remeteren també informes al senyor E. Roman, d'Alacant, i al senyor Förster, d'Alemanya, que es referien a la classificació d'una moneda d'or medieval europea i a la d'un ral de dos hispanoamericà respectivament. S'atengué igualment el senyor Carol, de Banca Catalana, que demanava informació sobre preus i salaris de finals del segle XIX. Ja dintre de l'any 1998, ens arribaren diferents consultes de caràcter bibliogràfic, com les dels senyors M. Mozo Monroy i S. Domingo Soriano. Dues consultes més es referien a monedes; la primera era sobre un mancús, i la segona sobre una nova moneda local de Blanes. Es remeteren al senyor J. Labrot, de Versalles, fotografies i dades d'un nombre considerable de jetons medievals europeus que ens havia demanat per al seu estudi. Al senyor J. Clarà, historiador de Girona, se li facilitaren referències documentals i bibliogràfiques sobre Narcís Botet i Sisó, germà de l'illustre numismàtic, que cursà la carrera militar. S'atengué també la consulta de la senyora Joana Escobedo, de la Biblioteca de Catalunya, i se li donà la informació que demanava sobre mestres de seca de finals del segle XV i sobre terminologia monetària, tot en relació amb un tractat d'aritmètica del 1482. Sobre el mateix tema s'interessà després la senyora Hélène Labarthe, de la Universitat de Perpinyà. Darrerament s'han rebut encara dues consultes del senyor Jeff

Schrader, de la Universitat de Nova York, sobre medalles hispàniques del segle XVII que també s'han atès.

Participació en simposis, congressos, actes d'homenatge i guardons rebuts per membres de la SCEN

El mes de setembre se celebrà a Berlín el Congrés Internacional de Numismàtica, al qual assistí, en representació de la nostra Societat, el senyor Leandre Villaronga. Durant el congrés es reuní l'Assemblea de la Comissió Internacional de Numismàtica, que acordà proposar el senyor Villaronga com a membre d'honor en reconeixement de la seva tasca en la Directiva de la Comissió durant dotze anys, en què ocupà el càrrec de tresorer.

El mes de desembre, la nostra Societat participà en el simposi organitzat per totes les societats filials de l'IEC amb motiu del norantè aniversari de l'Institut. Es tractava d'analitzar el que ha estat l'aportació cultural i científica de l'IEC des de la seva creació. La SCEN hi aportà l'anàlisi del que han estat els antecedents en els estudis numismàtics al nostre país i les actuacions de la nostra entitat en aquest camp. L'estudi fou realitzat per la senyora Anna M. Balaguer i duia per títol *De la numismàtica a la història de la moneda. La Societat Catalana d'Estudis Numismàtics*.

El mes de març, la SCEN feia arribar la seva adhesió al I Simposi d'Arqueologia Medieval, celebrat a Berga, dedicat a homenatjar el senyor Manuel Riu i Riu, delegat de l'IEC a la nostra Societat.

El mes de març vam rebre també la invitació per a participar en el IV Congrés Nacional de Numismàtica, que se celebrarà el mes de juliol a Lisboa i que organitza l'Associació Numismàtica de Portugal. La SCEN forma part del Comitè d'Honor d'aquest congrés. De moment hi participaran el senyor M. Crusafont amb l'estudi *Noves dades sobre els coures visigots* i la senyora A. M. Balaguer amb una aportació sobre l'inici dels ponderals monetaris a Castella i a Portugal.

El senyor Leandre Villaronga ha estat convidat per la Directiva del X Congrés Nacional de Numismàtica que s'ha de celebrar el proper mes d'octubre a Albacete per a tractar de la moneda d'Ikalesken.

Cal assenyalar, finalment, que el senyor Pere Pau Ripollès, de la Universitat de València, membre i col·laborador actiu de les tasques de la SCEN, ha estat darrerament distingit amb el Jeton de Vermeil que atorga la Societat Francesa de Numismàtica.

Conferències

El dia 19 de maig s'organitzà una conferència a càrrec del senyor Jaume Benages Pàmies, doctor en medicina i especialista en numismàtica. El tema de la seva dissertació fou la *Salus* representada a la moneda romana. En la conferència ens presentà els resultats de la seva tesi doctoral, llegida a la Universitat Autònoma de Barcelona el juliol de 1997. La conferència, que s'il·lustrava amb una selecció de diapositives en dues sèries paral·leles (numismàtica i historicomèdica), se celebrà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC.

Publicacions

Acta Numismàtica, núm. 27 (1997). 255 p.

Obra numismàtica esparsa i inèdita de Joaquim Botet i Sisó. Barcelona, 1997. 444 p. [Edició i capítols introductoris de M. Crusafont i Sabater]

VILLARONGA, Leandre. *Monedes de plata emporitanes dels segles V-IV aC*. Barcelona, 1997. 179 p. (Complements d'Acta Numismàtica; 2)

Societat Catalana de Musicologia

Junta Directiva

President:	ROMÀ ESCALAS I LLIMONA
Vicepresident:	JOAQUIM GARRIGOSA I MASSANA
Secretari:	JOSEP MARIA GREGORI I CIFRE
Tresorer:	JORDI RIFÉ I SANTALÓ
Vocal 1r:	MONTSERRAT ALBET I VILA
Vocal 2n:	SERGI CASADEMUNT I FIOL
Vocal 3r:	DANIEL CODINA
Vocal 4t:	FRANCESC CRESPI (Balears)
Delegat de l'IEC:	MANUEL MUNDÓ I MARCET
Delegat honorífic de l'IEC:	RAMON ARAMON I SERRA
Nombre de socis:	60

Activitats i trobades generals

— Simposi *La musicologia a Catalunya. Propostes de futur*. Santuari de la Mare de Déu del Miracle al Solsonès, 8, 9 i 10 d'octubre de 1997. Hi participaren 55 persones, representants de les principals institucions pedagògiques i centres de recerca musicològica dels Països Catalans, entre els quals cal esmentar la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, l'Institut de Recerca Ricart i Matas, el Museu de la Música de Barcelona, el Conservatori Superior de Barcelona, la Universitat de les Illes Balears i el Centre Joan Baptista Comes de València.

Les ponències i comunicacions encomanades van ser les següents:

- Jordi Rifé: «Recerca i metodologia».
- Joaquim Garrigosa: «Medieval I».
- Bernat Cabero: «Medieval II».
- Josep M. Gregori: «Renaixement».
- Francesc Crespí: «La musicologia balear».
- Jaume Aiats: «Etnomusicologia».
- Anna Cazorra: «Estètica musical».

- M. Lluïsa Cortada: «L'obra de teclat del pare A. Soler».
- S. Casademunt: «El violó com a instrument històric».
- E. Moreno: «La recerca interpretativa».
- Romà Escalas: «El patrimoni organològic».
- Josep Climent: «La musicologia valenciana».
- Francesc Bonastre: «El segle XVII».
- Josep M. Vilar: «El segle XVIII».
- Francesc Cortés: «El segle XIX».
- Xosé Aviñoa: «El segle XX».

S'hi van presentar catorze comunicacions lliures. Com a conclusió, podem considerar que vam assolir amb escreix els objectius proposats i la SCM s'afermà com a plataforma de diàleg neutra entre les diferents organitzacions i institucions docents i musicals. El balanç econòmic resultà positiu.

— Trobada de treball i conferència sobre *La importància de la música tradicional a l'educació musical*, a càrrec de la senyora Maria Àngels Subirats, que ens oferí plantejaments diferents, des del camp teòric i pràctic, de l'ús i l'aplicació de la música popular en els diferents nivells pedagògics de la formació musical. Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 26 de febrer de 1998.

— Sessió informativocientífica oberta per a tots els participants del darrer simposi. El tema central de la sessió va ser *La polifonia aragonesa del segle XVII, relaciones con Cataluña*, a càrrec del senyor Antonio Ezquerro, del Consell Superior d'Investigacions Científiques. La visió del senyor Ezquerro, basada en un relaxament de les relacions tradicionals entre les capelles renaixentistes catalanes i aragoneses, ens formulà uns interrogants sobre l'aparició d'elements de bloqueig i separació de classe política i administrativa en el segle XVII. Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 15 d'abril de 1998.

— *Els pianistes catalans a París, a cavall dels segles XIX i XX*, a càrrec de Montserrat Berguedà. La conferència considerarà la importància del nucli de músics catalans amb relacions professionals o establerts a França, autèntics creadors d'una escola parisenca, i la relació amb uns altres artistes de la seva època i del seu entorn. Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 21 de maig de 1998.

Propostes i acords de la Junta en les sessions anteriors

26 de febrer de 1998. Presentació de socis nous: Xavier Daufí, Carme Russinyol, Montserrat Berguedà i Agustí Bruach.

21 de maig. Presentació del projecte d'un minisimposi sobre el segle XVII amb la preparació interpretativa d'una obra de l'època.

Proposta al Ple de l'Institut de modificació de la Junta.

Sessions especials

27 de novembre de 1997. Junta General de la Societat Catalana de Musicologia. Es prengueren els acords següents respecte als punts de l'ordre del dia previstos:

1. Nomenar vicepresident de la SCM el senyor Joaquim Garrigosa i Massana en substitució de la senyora Montserrat Albet i Vila, que restarà a la Junta com a vocal primera.

2. Ratificar el nomenament provisional com a secretari del senyor Josep Maria Gregori i Cifre.

3. Nomenar tresorer de la SCM el senyor Jordi Rifé i Santaló en substitució del senyor Sergi Casademunt i Fiol, que passarà a ocupar-hi el càrrec de vocal segon.

4. Nomenar vocal tercer el senyor Francesc Crespí i Cañellas.

5. En la línia d'aquesta remodelació de la Junta, motivada pel creixement de la Societat i pel lògic increment d'activitats, substituir com a delegat de l'Institut a la SCM el senyor Aramon i Serra, atès el seu estat de salut, pel senyor Manuel Mundó. El senyor Aramon hi restarà com a delegat honorífic.

Reunions mensuals de Junta per a la programació i l'organització de les trobades.

Reunions de la comissió de publicacions per a l'elaboració dels criteris de presentació dels originals del nou *Butlletí* i les actes del simposi.

Participació del president en la convocatòria i el jurat del concurs musical per a commemorar el norantè aniversari de l'Institut d'Estudis Catalans, patrocinat per la Fundació Jaume Callís.